

Аналітичний департамент НРА «Рюрік» проаналізував статистичну інформацію по валютному ринку України за результатами 9 місяців 2014 року. Проведений аналіз дозволив зробити нижченаведені висновки.

Протягом аналізованого періоду валютний ринок України розвивався в умовах несприятливого зовнішнього середовища та загострення соціально-політичного напруження в суспільстві.

Перші дев'ять місяців 2014 року відзначилися девальвацією гривні. З початку року національна валюта втратила значну частину своєї вартості. Причин для такої тенденції декілька, зокрема негативні ділові очікування, скорочення обсягу експорту, зменшення притоку прямих іноземних інвестицій та значні витрати на обслуговування державного боргу.

Протягом III кварталу 2014 року, НБУ здійснював на міжбанківському валютному ринку як продаж, так і купівлю іноземної валюти. Зокрема, за результатами вересня 2014 р. відбувся продаж іноземної валюти для згладжування курсових коливань в обсязі 833,74 млн. дол. США, а також її купівля з метою поповнення міжнародних резервів (98,30 млн. дол. США).

Водночас Національний банк вживає низку інших економічних заходів для стабілізації ситуації. Зокрема, було підвищено облікову ставку (з 12,5% до 14,0%, починаючи з 13.11.2014 р.), триває процес оптимізації і розробки додаткових норм банківського нагляду та валютного контролю, створено незалежний аудиторський комітет.

За підсумком 9 міс. 2014 року обсяг міжнародних резервів скоротився на 34% – до 16,36 млрд. дол. США (20,42 млрд. дол. США станом на 01.01.2014 р.). Однією з основних причин скорочення золотовалютних резервів НБУ є виконання зобов'язань за державним і гарантованим державою боргом. У вересні 2014 року платежі з погашення та обслуговування державного та гарантованого державою боргу в іноземній валюті склали майже 314 млн. дол. США, а сукупно з початку 2014 року – 7,91 млрд. дол. США.

Сукупний обсяг операцій з готівковою іноземною валютою на міжбанківському валютному ринку України за підсумком січня-вересня 2014 року складає 12 345,9 млн. дол. США (за аналогічний період 2013 року – 25 375,3 млн. дол. США).

За підсумком січня-вересня 2014 року загальний обсяг валюти, купленої банками у населення, склав 5 030,4 млн. дол. США, а сукупний обсяг чистої купівлі валюти населенням у банків – 7 033,3 млн. дол. США (12 217,2 млн. дол. США та 13 158,2 млн. дол. США відповідно за дев'ять місяців 2013 року).

За 9 міс. 2014 року в цілому обсяг депозитів, залучених в національній валюті, скоротився на 5,5% (22,5 млрд. грн.), склавши 389,5 млрд. грн. станом на 01.10.2014 р. Обсяг депозитів, залучених в іноземній валюті, за цей же період зменшився на 28,3% (6,8 млрд. дол. США в еквіваленті) до 24,0 млрд. дол. США станом на 01.10.2014 р.

Коливання обсягу депозитів в українських банках за підсумком січня-вересня 2014 року супроводжується відповідними змінами обсягів готівки поза банками, що збільшились на 52,4 млрд. грн. за аналогічний період.

В продовження дії пакету стабілізаційних заходів, Правління Національного банку України ухвалило Постанову від 29.08.2014 р. №540 «Про введення додаткових механізмів для стабілізації грошово-кредитного та валютного ринків України». Одним з найважливіших нововведень Постанови №540 є зниження нормативу відкритої валютної позиції банку з 5% до 1%, що має на меті збільшення пропозиції іноземної валюти та, потенційно, зміцнення гривні.

На термін дії Постанови №540 видача готівкових коштів у межах України за електронними платіжними засобами, що емітовані як резидентами, так і нерезидентами, буде здійснюватися виключно в гривнях. Підкреслюємо, що така практика є загальноприйнятною у багатьох розвинутих країнах, зокрема США та країнах ЄС, тому, вірогідно, буде збережена і у випадку стабілізації ситуації на ринку.

З огляду на деякі позитивні наслідки застосування Національним банком України попередніх антикризових заходів у сфері валютного регулювання та поточний стан валютного ринку України, Правлінням НБУ було прийнято Постанову від 22.09.2014 р. №591 «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України», якою передбачено зменшення розміру обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті зі 100% до 75%. Постановою також скасовано запроваджену раніше вимогу щодо обов'язкової конвертації в гривню переказів в іноземній валюті з-за кордону на користь фізичних осіб без відкриття рахунку та передбачено зменшення максимальної суми продажу готівкової іноземної валюти одній особі в один операційний (робочий) день до суми, що не перевищує в еквіваленті 3 000 грн. Зазначене обмеження не поширюється на випадки купівлі фізичними особами-резидентами готівкової іноземної валюти з метою погашення зобов'язань в іноземній валюті за кредитними договорами, укладеними з уповноваженими банками.

В той же час регулятор не відмовився від використання традиційних економічних заходів стабілізації ситуації. З метою збільшення внутрішньої вартості національної грошової одиниці та стримування інфляційних процесів шляхом обмеження попиту на валютні ресурси, 12.11.2014 р. Правлінням НБУ було прийнято Постанову №719, згідно з якою було встановлено облікову на рівні 14,0% річних (до цього, починаючи з 15.07.2014 р. облікова ставка становила 12,5% річних, 9,5% річних з 15.04.2014 р., та 6,5% річних починаючи з 13.08.2013 р.).

За підсумками січня-вересня 2014 року, чисті активи банківської системи України збільшились на 2,6% (32,8 млрд. грн.) та станом на 01.10.2014 р. становили 1 310,9 млрд. грн. Нарощення обсягів активів протягом аналізованого періоду відбувалося, серед іншого, за рахунок відносного збільшення ваги активів, виражених в іноземній валюті, внаслідок значної девальвації гривні. Станом на 01.10.2014 р. обсяг активів в іноземній валюті склав 537,3 млрд. грн. (в еквіваленті) або 41% сукупного обсягу активів БСУ.

Станом на 01.10.2014 р. обсяг зобов'язань БСУ складає 1 144,6 млрд. грн. Основною складовою зобов'язань банківської системи України є портфель коштів клієнтів – 68,09%. Коливання гривневої ліквідності фінансової системи протягом січня-вересня 2014 року призвело до деякого зниження відсоткових ставок за банківськими вкладками. Так, станом на 01.10.2014 р. середні відсоткові ставки за депозитами в національній та іноземній валюті складають 12,5% та 7,2% відповідно (13,2% та 7,2% на початок року).

Фінансовий результат банківської системи за підсумком січня-вересня 2014 року, згідно інформації, розміщеної на офіційному сайті НБУ, був від'ємним. Станом на 01.10.2014 р. банки отримали чистий збиток в розмірі -10 634 млн. грн.

Додатково, аналізований період характеризується достатньо високим обсягом позитивного результату банків від торговельних операцій, тобто прибутку банків, отриманого від операцій з іноземною валютою, цінними паперами, та банківськими металами. Станом на 01.10.2014 р., обсяг надходжень від торговельних операцій українських банків склав сукупно 13,513 млрд. грн.

В той же час, ескалація політичної нестабільності, девальвація курсу гривні та негативна макроекономічна ситуація в країні спричиняють потужний вплив на зниження платоспроможності фізичних і юридичних осіб. Наслідком таких тенденцій є зростання обсягу простроченої заборгованості і погіршення якості кредитного портфеля, що спонукає банки до формування значних обсягів резервів. Станом на 01.10.2014 р. на відрахування в резерви було спрямовано 53,643 млрд. грн. Варто зауважити, що на збільшення частки проблемних кредитів визначний вплив мало відносно зростання вартості валютних кредитів внаслідок курсових різниць.

Огляд підготовлено аналітичним департаментом НРА «Рюрік» на основі офіційних даних НБУ (режим доступу: <http://bank.gov.ua>), НКЦПФР (режим доступу: <http://www.ssmfc.gov.ua>), Міністерства фінансів України (режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>), Державного комітету статистики України (режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>).

Повні версії аналітичних оглядів завжди є у вільному доступі на офіційному сайті НРА «Рюрік» (<http://rurik.com.ua>).

Відповідальний за випуск:

Директор з розвитку НРА «Рюрік»,
к.е.н., Долінський Леонід Борисович, тел. (044) 383-04-76;

Відповідальний аналітик:

Фінансовий аналітик НРА «Рюрік»
Ярош Станіслава Сергіївна, тел. (044) 484-00-53 (вн. 109).

ТОВ «РЮРІК»
☎ 04053 Україна, м. Київ, вул. Артема, 52а
+38 (044) 383-04-76, +38 (044) 484-00-53
e-mail: info@rurik.com.ua
www.rurik.com.ua